

KESKUSTELUMUISTIO

21.10.2020

TALENT BOOST VETO- JA PITOVOIMATYÖRYHMÄN KOKOUS 21.10.2020

AIKA 21.10.2020 klo 11.00 – 12.00

PAIKKA Skype

LÄSNÄ:

1. Jere Päivinen, STM
2. Kimmo Hyrsky, VNK
3. Birgitta Vuorinen, OKM
4. Ulla Mäkeläinen, OKM
5. Hanna Boman, OPH
6. Samuli Maxenius, Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry
7. Jussi Alho, Suomen Akatemia
8. Anna Grönlund, Jyväskylän yliopisto
9. Elina Nurmi, Helsingin kaupunki
10. Melissa Arni-Hardén, Espoon kaupunki
11. Anna Kivinen, Turun kaupunki
12. Mari Taverne, Tampereen kaupunki
13. Lotta Björn, Vantaan kaupunki
14. Francesca Cucinotta, Pohjanmaan ELY-keskus
15. Vesa Liesivuori, Pohjois-Savon ELY-keskus
16. Lasse Jekunen, TET
17. Johanna Vuorela, TET
18. Joonas Halla, Business Finland
19. Tero Mikkola, TEM

20. Pipa Turvanen, TEM

21. Laura Lindeman, TEM

22. Marjukka Hourunranta, TEM

AIHE: Kansainvälisen osaamisen ja työvoiman maahanmuuton tiekartta 2035 –työn suuntaaminen

1. Tausta

Kansainvälisen osaamisen ja työvoiman maahanmuuton tiekartta määrittelee tavoitteellisen kehittämissuunnan pidemmän aikavälin kehitykselle: tulevien vuosien tavoitteet, painopisteet, puitteet ja tavoitetta kohti vievät toimenpiteet koulutus- ja työperäiselle maahanmuutolle. Tiekarttatyö tarjoaa valtionhallinnolle ja muille Talent Boost -toimijoille mahdollisuuden muodostaa yhteinen tilannekuva ja laatia tietoperusteisia arvioita yhteiskunnallisen kehityksen kannalta tarvittavalle osaajien maahanmuutolle. Tarkastelun aikajänne ulottuu vuoteen 2035.

Tiekarttaa laaditaan vuorovaikutteisilla työmetodeilla osallistaen laajasti eri toimijoita. Tiekartan valmistelusta vastaavat työ- ja elinkeinoministeriö ja opetus- ja kulttuuriministeriö yhdessä Talent Boost –toimenpideohjelman ohjausryhmän ja Kansainvälisten osaajien veto- ja pitovoimatyöryhmän kanssa.

Tiekarttatyössä määriteltävien tavoitteiden ja toimenpiteiden lähtökohtina ovat väestö- ja osaamistarve-ennusteet sekä keskeiset maahanmuutto-, koulutus-, tutkimus- ja innovaatiopoliittiset linjaukset ja -prosessit.

2. Tiekarttatyöskentelyn lähtökohdat ja aikataulu

Tiekarttatyön aikataulu on haasteellinen: työn tulisi olla pääpiirteissään valmis hallituksen puoliväliriiheen mennessä (4/2020). Aikataulukokonaisuus on nähtävänä liitteessä 1 (kokouksessa käytetty PowerPoint -esitys).

Tiekarttatyön prosessi- ja sisältökonsultointi on kilpailutettu lokakuussa ja toteuttaja valitaan lähipäivinä. Kilpailutuksen sisältämät keskeiset tehtäväkokonaisuudet ovat:

- Tutkijavuoropuhelu: Tutkimustietoon pohjautuvien suositusten laatimiseksi valmisteluun sisällytetään tutkijavuoropuhelu, joka toteutetaan erillisinä asiantuntijahaastatteluina (6-8 haastattelua). Jokaisesta haastattelusta laaditaan yhteenveto ja listaus politiikkasuosituksista.
- Sidosryhmäyhteistyö:
 - Kaksi verkkokonsultaatiota, ensimmäinen prosessin alussa, toinen valmistelutyön synteesivaiheessa, verkkokonsultaation tulosten dokumentointi ja sisällön analyysi.
 - Kaksi sidosryhmäkuulemistilaisuutta verkkokonsultaatioiden välisenä aikana, tilaisuuksien tulosten dokumentointi ja analyysi
- Loppuseminaari, tilaisuuden tulosten dokumentointi ja analyysi
- Kirjallisen ja viestintämateriaalin tuottaminen: tilaajan kokoaman tausta-aineiston, tutkijavuoropuhelun ja sidosryhmäyhteistyön tulosten pohjalta laadittu muistiomuotoinen kirjallinen raportti ja sen pohjalta laadittu esittelyaineisto.

Tässä vaiheessa veto- ja pitovoimaryhmältä pyydetään ehdotuksia asiantuntijahaastatteluihin kutsuttavista tutkijoista. Ehdotus kokouksessa: Irma Garam, OPH, näkökulmana erityisesti kv. opiskelijat.

Keskustelu

Ainakin Espoon ja Tampereen kaupunkien edustajat ilmaisivat halunsa olla aktiivisesti mukana prosessissa.

Mari Taverne: Mitkä ovat keskeiset painopistealueet, joiden ympärille tiekarttatyö rakentuu, mihin osa-alueisiin keskitytään? Meneillään on valtakunnallisia rakenteellisia uudistuksia (esim. työllisyyskokeilu, kasvukosysteemit), miten nämä on huomioitu tiekarttatyössä?

Pipa Turvanen ja Laura Lindeman: Uudistukset huomioidaan, näitä on ryhmän tarkoitus pohtia yhdessä. Tiekartta on iso haaste, joka luotaa pitkälle tulevaisuuteen, joten siinä ei saa kiinnittyä liikaa tämänhetkisiin uudistuksiin. Tähtäin on vuosikymmenten päässä, eli vaikka reflektoidaan

tämänhetkisiä kehityskulkuja, ajattelua tulee vapauttaa niistä. Nyt on tärkeä pohtia, miten asiat voisivat ideaalisti toimia.

Melissa Arni-Hardén: Pandemia on tuonut työelämään murroksen, joka vaikuttaa myös tiekartan teemoihin. Nämä voivat olla pysyviä muutoksia tai mahdollisia vaikutuksia, jotka voisi sisällyttää pohdintaan: miten voidaan rakentaa ennakoitinaäkökulmaa, varautua?

Pipa Turvanen: Koronavirus voi vaikuttaa lyhyellä, keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä. Iso kysymys on, miten tekemiset voidaan kalibroida uuteen normaaliin.

3. Tavoitteiden täsmentäminen

Tavoitteiden kirkastamiseksi käytiin keskustelua tiekartan valmisteluun liittyvistä tärkeimmistä kysymyksistä ja siitä, miten edellytysten luomisesta koulutus- ja työperäisen maahanmuuton edistämiseksi.

Keskustelu

Lasse Jekunen: Mihin tiekarttatyö johtaa? Mikä on haluttu / toivottu tulevaisuus tiekarttatyön päässä?

Hanna Boman: Miten luodaan toivetila maailmassa, jota on todella vaikea ennakoida, vuoteen 2035 asti? Onko tarkoitus tuoda tiekarttaan mukaan määrällisiä ja laadullisia indikaattoreita, joilla seurataan edistymistä?

Elina Nurmi: Olisi hyvä tarkentaa yhdessä, mikä tiekartta tämä on ja miten se suhtautuu muihin toimintaa ohjaaviin dokumentteihin. Tarvitaan keskustelua rooleista ja siitä, minkälaista sitoutumista edellytetään esim. kaupungeilta, sillä se määrittää osallistumistapaa ja eri ryhmien sitoutumisen astetta tiekarttaan.

Laura Lindeman: Ministeriryhmien toimeksianto on annettu OKM:lle ja TEM:lle, mutta on ohjaus- ja veto- ja pitovoimaryhmien tehtävä viedä tiekarttaa eteenpäin. Sen tulee linkittyä vahvasti työhön, jota nyt tehdään, mutta siinä missä Talent Boost on tehty tähän hetkeen, hallituskautiseksi, tiekartalla on pidempi tähtäin. Se muodostaa visio ja selkänöjan tuleviin politiikkavalmisteluihin, jotta ei tarvitse aloittaa keskustelua aina uudestaan ja uudestaan. Pidempi tähtäin helpottaa myös

kumppanuuksia, sillä Talent Boost –toimintaa on moitittu liian lyhytjänteiseksi. Vaikka suunnitelman pitääkin kytkeytyä tähän päivään, ei pidä liikaa rajoittua siihen, mikä on nyt pielessä, vaan millainen pitäisi asioiden tilan olla vuonna 2035.

Francesca Cucinotta: Skenaarioajattelu tuntuu oikealta lähestymistavalta, koska tulevaisuus on niin epävarma. On tärkeää nähdä, mihin suuntaan yritykset ja korkeakoulut voivat katsoa: mistä ja ketä kannattaa rekrytoida. Miten tiekartta huomioi asioiden suhteita: esim. lukuvuosimaksut yhtenä tekijänä: minkälainen asema niillä on järjestelmässä? Tuottaako toimintatapa sitä, mitä tavoitellaan isossa kuvassa?

Mari Taverne: Miten tiekartta tukee tulevia rahoitusratkaisuja? Edistääkö ilmiöpohjaista rahoitusmallia? Valintoja panostuksista täytyy tehdä.

Pipa Turvanen: Tärkeä lähtökohta on, mille väestölle tiekarttaa rakennetaan. Kirjataanko default-oletusasetukset, joiden päälle tiekarttatyötä rakentamaan? Nyt on myös keskustelun paikka myös resursoinnista ja kannustimista, joilla päästään haluttuihin tavoitteisiin.

Laura Lindeman: Talent Boost –toimenpideohjelma hyväksytty ja julkaistu, mutta sisältö kehittyy koko ajan. Ohjelma määrittelee hallituskauden aikaiset toimenpiteet, resurssit ja rakenteet, mutta tiekartta tähtää pidemmälle. Meidän tulee yhdessä määritellä tavoiteltava visio, pohtia erilaisia skenaarioita, ja muotoilla tapoja ilmiön kehittämiseksi erilaisilla mekanismeilla ja myös rahoitusratkaisuilla. Ministereiden näkemys toimeksiannon taustalla on, että Suomen tulee siirtyä entistä aktiivisempaan työ- ja koulutusperäiseen maahanmuuttoon.

Pipa Turvanen: Oletus on, että tämän hallituskauden aikana saadaan hiottua oleskelulupajärjestelmä timanttiseksi, mutta kehitystyö jatkuu.

Anna Grönlund: Korkeakoulujen strategiarahoituksen kv. ohjelmassa kv. opiskelijoiden houkuttelu on isossa roolissa. Ohjelma sisältää mm. maantieteellisiä, temaattisia ja tieteenalaan liittyviä kohdennuksia, joten se on vahva ohjausinstrumentti ja iso rahoitusinstrumentti korkeakouluille. Nyt on alkamassa nelivuotiskausi 2021-25, mutta pohja kantaa toimintoina toivottavasti paljon pidemmälle, joten dokumentti tulee pitää lähellä tiekarttaa luotaessa.

Ulla Mäkeläinen: Samoilla linjoilla: nelivuotisella ohjelmalla on pitkäaikaiset vaikuttavuustavoitteet.

Samuli Maxenius: Korkeakouluja ohjataan monin eri tavoin, miten tiekartta suhtautuu muihin ohjauksiin ja kannustimiin osana kansallisen prosessin kehittämisen jatkumoa? Tiekartta voisi

sisältää filosofista pohdintaa: maahanmuuttoon suhtautumisen kääntäminen positiiviseksi.

Skenaariot hyviä, koska politiikka heilahtelee. Määrällisten tavoitteiden ottaminen mukaan tukisi tavoitteiden saavuttamista.

Birgitta Vuorinen: Korkeakoulujen välillä on uudenlainen dialogi: ohjaus ja kannustimet eivät ole poissulkevia vaan täydentäviä, yli hallituskausien ja hallinnonalojen, jotta voidaan eri mekanismien avulla edetä samaan suuntaan. Tiekartan tehtävänä on antaa moninaisen yhteiskunnallisen keskustelun keskellä vahva signaali siitä, mihin suuntaan mennään, mitä työ- ja koulutusperäiseltä maahanmuutolta odotetaan pitkällä tähtäimellä. Tiekartta on terminä vanhentunut, mutta antaa yhteistä ymmärrystä ja sitoutumista. Keskustelu ja vuorovaikutus ovat itsessäänkin merkittäviä, matka on tärkeä! Keskustelu ja vuoropuhelu on pidettävä aktiivisena.

Pipa Turvanen: Onko tiekartta-termillä negatiivinen konnotaatio? Voidaan kehittää uusi nimi, mutta siihen ei pidä jäädä jumiin. Termi on kuluneenakin käyttökelpoinen.

4. Lopputuotos

Keskustelukysymykset kokoukselle tiekartan elementeistä ja tavoiteltavasta lopputuotoksesta:

- Mitkä ovat valmiin tiekartan tärkeimmät elementit?
- Entä mitä tulisi välttää?
- Mikä olisi tiekartalle paras julkaisumuoto, joka edistää tavoitteenasetantaa ja palvelee käyttäjiä?

Anna Kivinen: Tiekartta on tärkeä selkänöja kaupungeille, mutta toimintojen toteuttajat ja tekijät ovat tiukasti kiinni arjessa, vuosikin on jo pitkä aika. Tiekartta täytyy kiinnittää meneillään olevaan arkityöhön: se ei saa jäädä kiinni ylätasen hattaraksi.

Mari Taverne: Tiekartan kytkeytyminen aluekehittämiseen on tärkeää myös konkretian saamiseksi.

Pipa Turvanen: Tiekartan tulee tuottaa lisäarvoa valtionhallinnolle, kaupungeille, yrityksille ja eri sidosryhmille.

Elina Nurmi: Työskentelyn aikataulu on tiukka ja hyvin kunnianhimoinen tehtävänannon laajuuteen nähden. Prosessin kytkemiseksi aidosti alueelliseen työhön täytyy alueilla käydä laajaa keskustelua.

Pipa Turvanen: Hyvä huomio. Alueellisten erityistarpeiden huomioiminen vaatii lisää aikaa, eikä niitä saada sisällytettyä tähän tiekarttaan. Prosessissa voidaan kuitenkin kuvata keinot, joilla alueet saadaan vahvasti kytkettyä työhön. Alueilla on tarvetta käydä omaa vuoropuhelua prosessiin liittyen.

5. Seuraavat askeleet

Ryhmälle lähetetään Webropol-kysely, joka on suunnattu Talent Boost-työssä mukana oleville asiantuntijoille suuntaviivojen hahmottamiseksi ja tiekarttatyöhön kuuluvien laajempien kuulemistilaisuuksien pohjustamiseksi. Vastauksia pyydetään 25.11.2020 mennessä. Sisällöllisen palautteen eli kyselyyn vastaamisen lisäksi pyydetään huomioita puutteista ja korjaustarpeista kyselyssä ja sen rakenteessa.

Kaikki palaute ja yhteydenpito tiekarttatyöhön liittyen on toivottavaa. Ryhmälle lähetetään kalenterikutsuja tiekarttatilaisuuksiin ja veto- ja pitovoimaryhmän varsinaisiin kokouksiin, joista seuraava on 18.11.2020 klo 10-12 (etäkokous).